

PIASSA VITÒRIO E IJ SÒ CAFÈ

Piassa Vitòrio da la Gran Mare

Costa vira dzorpì 'd dediché mia e vòstra atension al local èstòrich ed torn iv parlerai na frisa dla mia infansia (spe-rand che la còsa a peussa esse 'nteressanta) ch'i l'hai passà pròpi davzin a costi locaj. A venta ch'i sapie che mi i son nà an Contrà Sant Otavi, an cola ca ch'a fà canton con Contrà Verdi e 'ndoa che adess a-i é l'università na vira a-i era 'n casermon bastansa drocà e malandàit da j'incursion aeree dla Sconda Guèra Mondial. Ant la cort andoa che mi i giugava ai 23 ed magg dël 1953 a l'é tombaje la ponta dla Mòle strompà da n'orissi strasordinari.

Mè pare am pijava për man e am portava 'nsema a chiel ant na piòla ch'a-i era e ch'a-i é ancora ancheuj an Piassa Vitòrio Veneto (ma për noi Turinèis sempe mach Piassa Vitòrio), bele se 'rmodernà. Për riveje as passava dè 'dnans a la cesa dl'Anunsià, andoa ch'i son stàit batià, e ambelessì i deurvo na parèntes për arcordé a tuti che minca ann, vers Natal, fin-a da antlora a ven butà an fonsion un famos Presepìo mecànich che a val la pen-a d'andé a vèdde (N.d.R. A sarà 'l soget dël mèis dè dzèmber 2011 dël calendari *La Memòria dël Temp* con vaire notissie). As fasia 'n pcit tòch ed Contrà 'd Pò e sùbit a s'intrava sla piassa, semper spassèggiand sota ai pòrti ch'a rivo giù da Piassa Castel. Për mi masnà a mè smijava na stra assè longa e peui, a sarà stàit perchè mi i j'era cit, ma 'dcò la piassa a dasia l'impression d'esse enòrme. Quand ch'i son chersù i l'hai podù dèschurve ch'a ven considerà la pì granda piassa d'Euròpa, senza monument an mes, con ij sò 360 mèter ed longhèssa, 111 mèter ed larghèssa për n'area total ed 34.850 mèter quàder!

Na vira as ciamava Piassa Tòjo Emanuel I parèj coma che ancora ancheuj a ven ciamà 'l corispondent pont sël Pò ch'a pòrta a la cesa dla Granda Mare 'd Dé, costruia 'nt èl 1818 da Ferdinand Bonsignore e finia 'nt èl 1831 për celebré l'ar-

Èl local sota ai pòrti

torn dël Rè a Turin apress ed la derota 'd Napoleon, e dnans a la qual as treuva 'l monument semper a Tòjo I, euvra dlè scultor Giusèp Gaggini e dacant al qual a-i son le statue dla Religion e dla Fé, euvra dlè scultor ed Carrara Carlo Chelli. Con la fin vitoriosa dla Prima Guèra Mondial la piassa a l'avria peui cambià nòm dventand Piassa Vitòrio Veneto për arcordé degnament èl nòm ed cola bataja famosa.

La piassa a l'é nen an pian nopà an legera pendensa vers èl Pò con un dislivel ed bin 7,19 mèter che però l'architet Giusèp Frizzi a l'era riussì a mascré con la costrussion ed doe file d'ediffissi con ij pòrti, da le doe bande dla piassa, ch'a na cobiavo l'inclinassion. Ant èl 1818 a vnisia prontà 'l proget ch'a saria stàit sùbit butà da na banda për ij cost tròp àut mentre che 'nt èl 1825 Carlo Felice a dasia l'aprovassion e a podìo anandiesse ij travaj, scond ij dissègn dël Frizzi, ch'a sario durà bin sinch ani.

An costa piassa a son svolgiusse tante manifestassion e aveniment ch'a l'han peui godù dla benedission ed la Mòle ch'a guernava da lassù, prima con l'Àngel e peui con la stèila, an manera che costa a podia fé për dabon concorenza a j'àutre piasse stòriche dla sità bele se mach costa a podia gòde d'un panorama slargà sla colin-a e Superga che,

L'òja sël canton

daspèrlor, a sè speciavo 'nt l'eva mineuja dël fium.

Tornand a noi, o mej a mi, quand ch'i 'ntravo an costa piassa strasordinaria lòn ch'am fasia resté stupì e 'nciarmà con èl nas an aria a l'era na scultura an giss ch'a rapresentava n'òja e ch'a smijava pronta pijé 'l vòl da 'n moment a l'àutr. Cost osel ravass a l'era butà su un canton a drita dla piassa. Costa ansègna a-i é ancora adess e a serv coma simbol al Cafè Vitòrio, èl local èstòrich dont i parloma cost mèis. A l'é stàit fondà 'nt èl 1878 da la famija Biancardi, na dinastia avosà 'd pastissé a Turin. A l'é passà 'nt j'ani an diverse man fin-a a ven-e squasi dël tut arfàit ant èl 1996 e dal 2003 a l'é bele semper duvert di e neuit. A ven frequentà da jè student ed j'università dj'anviron, dai turista e da coj Turinèis ch'a l'han gòj ed setesse ai taulin për gòde dla vista sla piassa, sla Gran mare e sla colin-a 'd Turin. Andrinta adess a-i son doe sale, un-a sota e un-a dzora.

I l'hai n'arcòrd ed quand che i-i passavo dè 'dnans con mè pare, chiel am vardava 'nt j'euje e peui am disia, a propòsit ed cost local: «Ambelessì a l'é tròp car, con lòn ch'am fan paghé 'n caffè mi im pijo 'n quartin!», parèj i tiravo drit a rivé fin-a al fond ed la piassa.

Cost arcòrd as mès-cia con tanti d'àutri ch'iv conterai n'àu-tra vira ansema a 'l rest ed la spassèggiada.